

ХІТРОВА Т.В.,

*кандидат філологічних наук, професор,
професор кафедри журналістики
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

МЕДІАПРОЄКТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

Потреба звертатися до минулого, вести з ним постійний діалог притаманна кожному цивілізованому соціуму. «Колективна пам'ять», «історична пам'ять», «культурна пам'ять», «соціальна пам'ять», «суспільна пам'ять», «національна пам'ять» – цими поняттями найчастіше

оперують дослідники, однак й до сьогодні в міждисциплінарному дискурсі розгортаються жваві дискусії, щодо основних визначень та усталеності цих явищ. Тим не менш завжди йдеться саме про пам'ять як про канал передачі історичного досвіду.

Будь-які історичні знання залишаються у свідомості людини у вигляді образів, які в цілому формують картину сприйняття і відтворення дійсності, визначають систему координат рецепторного сприйняття сучасних суспільно-політичних та громадсько-культурних процесів. Превалювання однаково сформованих образів у масі, формують масову свідомість, явища колективної пам'яті в її соціальному та історичному вимірах. Медіа в цьому процесі відіграє одну із провідних ролей, адже одночасно може охоплювати велику аудиторію й залучати маси до будь-яких культурних феноменів.

Медіакультура – це важливий складник сучасного інформаційного суспільства, вона є посередником між народом і державою, соціумом і владою, між інституційним та громадським; визначає цінності розповсюдження й сприйняття інформації, включає систему розвитку особистості, здатність сприймати, аналізувати, оцінювати медіатекст, займатися медіаторчістю, засвоювати нові знання тощо. З розвитком медіатехнологій та збільшенням кількості медіапроектів, засоби масової інформації стали важливим інструментом збереження історичної та соціальної пам'яті.

Наразі медіа варто сприймати як комплекс інформаційно-комунікаційних засобів, матеріальних та інтелектуальних цінностей вироблених суспільством, які сприяють вихованню індивідуальної та масової свідомості. В цьому контексті сучасного формулювання цінностей медіа, медіапроекти відіграють важливу роль, адже одночасно можуть мати різні цілі: інформувати аудиторію, навчати, розважати, досліджувати проблеми тощо. Їх можна використовувати як для некомерційних, так і комерційних цілей. Вони дають можливість відображати різноманітні сторони життя, виклики та здобутки, проблеми, з якими стикається сучасне суспільство. Медіапроекти стали популярним різновидом соціальних ініціатив із розвитком краудфандингових платформ в Україні, зокрема це демонструє платформа «Спільнокошт». Сучасна типологічна палітра медіапроектів представлена: соціальними, дослідницькими, художньо-творчими, ігровими, інформаційними та культурологічними медіапроектами. Головною характеристикою всіх медіапроектів є їхня унікальність як за змістом, так і формою подачі матеріалу.

Сьогодні медіапроекти ефективно використовуються як інструмент популяризації та збереження культурної спадщини. Вони здатні доступно

розповідати про історію різних культур та традицій, у тому числі народну ремісничу та фольклорну пам'ять. Такі проєкти особливо важливі для збереження культурної різноманітності, яка стає загрозою в умовах глобалізації та стандартизації. Збереження історичної та соціальної пам'яті через медіапроєкти може допомогти в розвитку толерантності та розуміння міжнаціональних та міжкультурних відносин. Наприклад, відеопроекти, що розповідають про життя та культуру інших країн, можуть допомогти розширити світогляд та розуміння інших культур.

З початком повномасштабного вторгнення РФ на територію України, значно актуалізувалася потреба «згадати» своє місце у великій європейській родині, «очистити» українську історичну пам'ять від імперсько-радянських нашарувань, а також зафіксувати нові злочини окупанта, зберегти пам'ять про українців, які героїчно віддали своє життя захищаючи власну державу та націю. За цей час відбулось чимало подій, які назавжди закарбувались в пам'яті та серцях українців. Цілодобово вже більше двох років українське суспільство має змогу стежити в режимі онлайн за війною завдяки основному джерелу інформації – медіапроєктам. Особливо важливими є медіапроєкти про конфлікти та кризові ситуації, в нашому випадку – російське вторгнення в Україну, оскільки вони допомагають людям зрозуміти ситуацію, побачити різні точки зору та висловити свою думку.

Медіапроєкти про війну в Україні та життя українців у воєнних умовах є основним інструментом для боротьби з пропагандою та дезінформацією, які часто використовує країна-агресор. Якісні концепції та втілення медіапроєктів допомагають зменшити вплив пропагандистських засобів масової інформації та надати громадськості об'єктивну та правдиву інформацію. До того ж, така інформаційна платформа може відігравати важливу роль у забезпеченні прозорості та відкритості влади та державних інституцій, що є важливим для демократичного суспільства. Вона допомагає звернути увагу до проблем та викликів, з якими стикаються українські захисники, мирні мешканці з деокупованих та окупованих територій, волонтери [1]. Медіапроєкти допомагають людям зрозуміти глибину конфлікту та наслідки війни, що допомагає у підвищенні свідомості та залученні громадськості до проблеми. Якісні медіапроєкти про російсько-українську війну, яка триває, є дуже важливими для збереження пам'яті про цей важкий період історії. Такі проєкти можуть включати інтерв'ю з учасниками війни, відео- та фотоархіви, аналіз суспільно-політичної ситуації, відображення життя локальних територій, діяльність волонтерів тощо. До прикладу, такими якісними медіапроєктами є: медіапроєкт «Тил», про героїв українського

волонтерського фронту; «The undeniable street view» – UNITED24, де показано як виглядають міста України після вторгнення росії. Тут можна побувати в Києві, Ірпені, Харкові, Ізюмі, Чернігові та Сумах. Є можливість задонатити на відбудову; «Як ми йдемо крізь вогонь» – 100 ключових фотографій за рік великої війни, TheUkrainians із найкращими фотодокументалістами країни зібрали добірку світлин про рік, що минув; «Хроніки війни. Інформаційний фронт» – проєкт BihusInfo, де зібрані репортажі про життя людей, які побували в російській окупації та відчули всі наслідки війни; медіапроєкт Суспільне Культура «Видимі», 10 історій українок і українців, які змінюють країну та надихають інших. У проєкті показано життя мирних жителів, українських захисників з передової, а також відображено проблеми, з якими вони стикаються щоденно. Такі медіапроєкти допомагають зберігати пам'ять про те, що сталося, та надають можливість побачити цю історію з об'єктивної перспективи. Медіапроєкти, які направлені на відтворення історичної правди про Україну та українців, здебільшого являють собою дослідницькі та документальні матеріали, це: документальні цикли Суспільне Культура «Спадок Терещенків», «Велика російська брехня», «Батьки засновники» та інше; мультимедійний проєкт «Культура під час війни. Південь»; медіапроєкт «Searching for Unknown Holocaust», жива пам'ять про Голокост, медіапроєкт Олесі Яремчук «Наші інші», який вийшов як серія репортажів, а потім окремою книгою; медіапроєкт Amnesia, який нагадує про героїв і культурний контекст минулих десятиліть та інші.

Трансформація медіасередовища, швидка зміна суспільних запитів, хаотичність культурної парадигми, а також процеси світового перерозподілу стали основою процесу суспільних перетворень, які змінюють не лише спосіб життя людей, а й соціальні практики, які безпосередньо відобразилися на індивідуальних і колективних способах мислення, психології усвідомлення, процесах самовизначення і самосвідомості, ідентичності. Стрімкий розвиток медіаресурсів та медіаінструментів разом із суспільним запитом сприяв широкій популярності медіапроєктів, як унікальних, самобутніх, здатних одночасно задовольняти різноманітні запити аудиторії й виконувати при цьому важливу просвітницьку функцію.

Список використаних джерел

1. Мунтян О. Медіапроєкти як інструмент для збереження соціальної пам'яті. *Медіакритика*. URL : <http://mediakrytyka.lnu.edu.ua/ohlyady-analytika/mediaproyekty-yak-instrument-dlya-zberezhennya-sotsialnoyi-pamyati.htm>